

Mýtur um sól og solarium

Eitt solarium er eitt tól, ið sendir ultraviolettar strálur. Tað verður bæði kallað krabbameins-grill og krabbameinskuvøsa – kanska tú sjálv/ur kennir fleiri heiti. Felags fyri hesi heiti er, at tey seta sjóneykuna á nakað týðningarmikið, tá vit tosa um solariu. Nevniliga vandan at fáa krabbamein. Um tú nýtir tær kunstigu strálurnar er vandin fyri at fáa móðurmerkjakrabbamein 55 % størri, enn um tú heldur teg frá solariumum. Danskar kanningar vísa, at tann bólkurin, ið tekur mest solarium eru 15-17 ára gamlar gentur. Tað er einamest fyri at gerast brúnar, at tær taka sól, men eisini av øðrum orsökum. Mangar halda, at tað sær sunt út, at tað virkar avslappandi og at tær gerast í betri lag, skrivar Krabbameinsfelagið á sínari heimasíðu.

RANGT

Tað er sunt at vera sólblend.

Tú verður ikki skálðað/ur í solarium.

Tú sært sunn út av ganga í solarium.

Tað er skilagott at venja húðina við sól við at ganga í solarium, áðrenn eina sólferiu.

Eg fáí D-vitamin av at ganga í solarium.

Eg noyðist at verða skálðað fyri at gerast sólbrún.

Eg fáí ikki krabbamein í húðina av at ganga í solarium.

RÆTT

Nei. Tá húðin er sólblend, er tað tekin um, at húðin roynir at verja seg móti skaðum frá sterku UV-strálunum – ikki eitt tekin um góða heilsu.

Tú kanst gerast eins og sólskálðað í solarium sum í veruligu sólini. Í roynd og veru eru strálurnar frá solarium ofta nógv sterkari enn summarsólin, sum helst er orsøkin til, at mong verða skálðað og fáa skaðar av solariumvitjan.

Nei. Tú fært gulliga húð, og fær sum frá líður rukkur og pigmentbroytingar av at ganga í solarium.

Nei. Hinvegin gevur hetta falskan tryggleika. Gransking vísur, at hetta gevur avmarkaða verju, sum svarar til sólfaktor 2-4.

Nei. Tað er ikki vist. Eingin standardur er fyri samanseting av UV-stráling í solarium. Tí er ilt at siga, um eitt solarium gevur D-vitamin. Hinvegin kanst tú vera vís í øktum vanda fyri krabbameini í húðini. Tí verður mælt til, at tú fært D-vitaminir við skilagóðari solatferð, góðum kosti og vitaminpillum.

Nei. At vera sólblend ella bara reyð er tekin um, at tín húð hevur fingið skaða av UV-stráling frá sól og solarium. Ein spakulig brúking, uttan at tú gerst reyð/ur, er besta verjan móti skaða. Tess fleiri ferðir tú er sólskálðað, tess størri vanda ert tú fyri at fáa krabbamein seinni í lívinum.

Tað eru UV-strálur frá sólini og solarium, sum er mest vanlig orsøkin til húð- og móðurmerkjakrabbamein. Kanningar vísa, at ein mánaðarlig vitjan í solarium økir um vanda at fáa krabbamein 2-3 ferðir.

Heilsuna fram um pengarnar – annað er óhoyrt!

Kanningar vísa, at ein mánaðarlig vitjan í solarium økir um vandan at fáa krabbamein tvær til tríggjar ferðir. Krabbameinsfelagið skilir ikki niðurstøðuna í løgtinginum, at forboð kann ikki setast ungum at taka sól, tí avleiðingin er, at sólmiðstöðir noyðast at snara lykilin um

Uni Holm Johannesen

Skal forboð setast ungum undir 18 ár at taka sól?

Krabbameinsfelagið hevur ongan hug at meta um fíggarligu vansarnar, tá spurningurin skal svarast. Jákup N. Olsen, formaður, tekur í øllum førum ikki atlit til, at fólk missa inntøkur.

– Solarium økir fleirfalt um vandan fyri krabbameini í húðini og móðurmerkjakrabbba. Ung fólk hava serliga viðkvæma húð, og tannáringar eru í størri vanda enn eldri at fáa krabbamein av solarium. Krabbameinsfelagið mælir greitt til at banna teimum undir 18 ár at taka sól, sigur Jákup N. Olsen.

Uppskotið hjá Bergtóru Høgnadóttir Joensen, Tjóðveldi, at banna ungum undir 18 ár at brúka solarium, fall undir aðru viðgerð í løgtinginum fyri tveimum vikum síðani. Tingkvinnan ætlar, at frameftir verða bara sólmiðstöðir, sum eru undir eftirliti. Ung fólk noyðast at vísa prógv fyri eftirlitisfólkunum, sum eru á staðnum. Tá er lætt og einfalt at syrgja fyri, at eingin brýtur lógina. Samfullir tinglimir, sum tóku orðið undir orðaskiftinum, tóku undir við, at tiltøk skulu setast í verk fyri at minka um nýtsluna av solarium. Undirtøka var hinvegin ikki fyri at seta forboð. Meirilutin í Trivnaðarnevndini mælti frá at samtykkja uppskotið. Grundgevingarnar vóru, at sólmiðstöðirnar hava ongan móguleika at bera seg fíggarliga, um tær skulu vera mannadar. Tað verður ov trupult at fáa endarnar at røkka saman. Úrslitið er, at flestu sólmiðstöðirnar noyðast at snara lykilin um. Eingin veit, hvør skal hava eftirlitið við sólmiðstöðunum, og hvussu reglurnar verða handhevjaðar.

Modellmynd: Jens Kristian Vang

Vit skilja ikki niðurstøðuna, sigur formaðurin í Krabbameinsfelagnum.

– Heilsan hjá fólki skal raðfestast fram um pengar. Annað er óhoyrt. Tað er beinleiðis livshættisligt at taka sól, serliga hjá ungum fólki. Krabbameinsfelagið fer ikki at taka lut í einum orðaskiftinum um, hvussu sólmiðstöðirnar skulu bera seg. Tað er uppgávan hjá løgtinginum at finna eina loysn. Vit heita bara staðiliga á, at forboð skal setast teimum, sum eru undir 18 ár, sigur Jákup N. Olsen, formaður í Krabbameinsfelagnum.

Sammetir við royking
John Johannessen, landsstýrismaður í heilsumálum,

segði við Sosialin í síðstu viku, at honum dámar betur upplýsing enn forboð. Hann segði, at forboð kunnu tykjast mððandi. Borgarnir skulu ikki altíð kenna hendan peikifingurin frá almennu skipanini.

Gallup upplýsti í kanningi september í fjør, at nýtslan av solarium var munandi minni í 2010 enn í 2007. Bólkurin av teimum 15 til 24 ára gomlu, sum brúka solarium, er meira enn hálveraður seinastu trý árin. Úr 47 prosentum niður í 21 prosent.

Tað er einki eftirlit við føroysku sólsmiðstöðunum. Tað er sostatt einki eftirlit við, um sólørini eru ov sterk, ella um trygðin er í lagi. Tað eru ongar mannareglur at

reka eina sólmiðstöð í Føroyum.

– Tað skal almenna skipanin kanna nærri, segði John Johannessen, tá Sosialurin tók málið til umrøðu í síðstu viku.

IARC, granskingardepilin fyri krabbamein, hevur bólkað solarium í hægsta vanda bólkin saman við asbest, sigarettum og arsenik. Jákup N. Olsen heldur, at tá tú skal vera 18 ár fyri at keypa sigarettir, skal tú eisini vera 18 ár fyri at taka sól.

– Tað samsvarar ikki, sigur formaður í Krabbameinsfelagnum. Hann leggur afturat, at tað ræður framhaldandi um at upplýsa um vandan við at brúka solarium.